

αυτευθύνη των συνεταιριστών. Αυτή η απαίτησή μας, φίλοι συνεταιριστές, σημαίνει για μας ανάληψη σοβαρών ευθυνών. Συνεταιρισμοί ανεξάρτητοι, σημαίνει Συνεταιρισμοί και συνεταιριστές υπεύθυνοι, που παίρνουν πρωτοβουλίες και σοβαρές ευθύνες για βελτίωση της ποιότητας, για αύξηση της παραγωγικότητας, για μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων. Είναι ασυμβίβαστο με την αυτονομία και την ανεξαρτησία των Συνεταιρισμών να ζητάμε από το Κράτος να αναλάβει πρωτοβουλίες και ευθύνες σε δραστηριότητες που μας ανήκουν. Αν δε η αυτονομία των Οργανώσεών μας πρέπει με κάθε τρόπο να διαφύλαχτεί, θα πρέπει να είμαστε έτοιμοι ακόμη και σε θυσίες να υποβληθούμε, όταν οι πρωτοβουλίες μας δεν έχουν το αναμενόμενο αποτέλεσμα.

Η διαφύλαξη της ανεξαρτησίας των Συνεταιρισμών δεν είναι η εύκολη λύση. Όμως αυτή επιλέγουμε και γι' αυτή πασχίζουμε, συνειδητοποιώντας παράλληλα τις ευθύνες που αυτή συνεπάγεται. Ευελπιστούμε, κ. Υπουργέ, ότι η συνεργασία που εγκαινιάζετε με το σύνολο των συνεταιρισμένων αγροτών, θα απολήξει σε αποτελέσματα τέτοια που θα δημιουργήσουν μια νέα εποχή στο Συνεταιριστικό Κίνημα, την εποχή ενός Κινήματος ενιαίου, ενός Κινήματος δημοκρατικού, πολιτικοποιημένου, αυτοδιαχειριζόμενου και αυτοδύναμου.

Κύριε Υπουργέ, σας καλώ να ανοίξετε εσείς αυτό το γόνιμο διάλογο, που σήμερα και αύριο, θα πάρει σάρκα και οστά στοχεύοντας σ' ένα πραγματικό νόμο, ο οποίος θα εξυπηρετεί την ελληνική αγροτιά.

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

→ ΣΗΜΙΤΗΣ: Κυρίες και Κύριοι, αγαπητοί φίλοι, θα έλεγα συναγωνιστές για ένα πιο αποτελεσματικό Συνεταιριστικό Κίνημα, που θα βοηθήσει την απελευθέρωση του αγρότη:

Σήμερα είμαστε συγκεντρωμένοι εδώ για να συζητήσουμε ένα σχέδιο Νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, που πρότεινε η Κυβέρνηση. Είμαστε συγκεντρωμένοι, για να εξετάσετε εσείς ποιές τροποποιήσεις είναι αναγκαίες, ώστε να γίνει πιο αποτελεσματικό και να εξυπηρετήσει πληρέστερα τις επιδιώξεις του αγροτικού-συνεταιριστικού κινήματος της χώρας.

Χαιρετίζω αυτή τη Συνέλευση με ιδιαίτερη χαρά, γιατί πιστεύω, πρώτα από όλα, ότι η Συνέλευση αυτή αποδεικνύει ότι η Κυβέρνηση έχει καταφέρει σε μεγάλο βαθμό να ανοίξει ένα διάλογο με τους ενδιαφερόμενους, να φέρει μια σχέση δουλειάς Κυβέρνησης και όσων κυβερνώνται. Δεν δίνονται επιταγές από πάνω αλλά το αποτέλεσμα είναι αποτέλεσμα κοινής προσπάθειας. Πιστεύω ότι από τη συζήτηση αυτή θα βγουν αποτελέσματα, τα οποία θα βοηθήσουν σημαντικά στη βελτίωση του Νόμου.

Θέλω να τονίσω κι εγώ στην έναρξη αυτής της συνεδρίασης μερικές πλευρές, που θεωρώ ουσιώδεις, όχι για να προκαταλάβω αποτελέσματα, όχι για να προκαλέσω αποφάσεις, αλλά να σας κατατοπίσω πληρέστερα για το ποιές είναι οι δικές μας απόψεις γύρω από το σχέδιο Νόμου. Εμείς πιστεύουμε ότι η αναμόρφωση της γεωργίας μας πρέπει να στηριχθεί στη συνεταιρισμένη αγροτική οικογενειακή εκμετάλλευση. Δύο είναι τα στοιχεία: [το πρώτο είναι η αγροτική οικογενειακή εκμετάλλευση και (το δεύτερο)] είναι ο Συνεταιρισμός.

Πρώτα απ' όλα, ας έλθουμε στην αγροτική εκμετάλλευση στην οποία απασχολείται μια οικογένεια, κατά κύριο λόγο με την αγροτική παραγωγή. Η εκμετάλλευση αυτή πρέπει να εξασφαλίζει την κάλυψη των εξόδων του αγρότη, ικανοποιητική απόδοση του επενδύμενου κεφαλαίου και εισόδημα μακροπρόθεσμα αντίστοιχο με το εισόδημα που πραγματοποιείται στους άλλους τομείς της οικονομίας. Η εκμετάλλευση πρέπει επίσης να εξασφαλίζει προϊόντα τα οποία από άποψη κόστους και ποιότητας είναι ανταγωνιστικά και δεν απαιτούν τη στήριξη του κοινωνικού συνόλου για τη διάθεσή τους.

Η σύντομη αυτή περιγραφή υποδηλώνει-και αυτό θέλω να τονίσω- ότι δεν απαζόμεστε το σχήμα μιας επιχειρηματικής γεωργίας, όπου ο αγρότης πρέπει να γίνει πρώτα απ' όλα επιχειρηματίας και να επενδύσει κεφάλαια σε τέτοιο ύψος είτε για την αύξηση της καλλιεργήσιμης έκτασης ή για το μηχανικό εξοπλισμό ή και για τη βελτίωση της τεχνολογίας, ώστε η επιτυχία του -αυτό είναι το κριτήριο- να μην οφείλεται στην προσωπική του εργασία, φροντίδα, συμβολή αλλά σχεδόν αποκλειστικά στην κεφαλαιουχική επένδυση.

Η οικογενειακή αγροτική εκμετάλλευση όπως την επιδιώκουμε δεν μπορεί να έχει μέλλον -λόγω μικρού μεγέθους της εκμετάλλευσης και του περιορισμένου των διαθεσίμων κεφαλαίων- παρά μόνο όταν συνεταιριστεί με τις υπόλοιπες εκμεταλλεύσεις. Η εθελοντική συνένωση στην επιδίωξη κοινών στόχων μπορεί να περιορίσει τα υφιστάμενα μειονεκτήματα και να προσπορίσει στην εκμετάλλευση πρόσθετα έσοδα τόσο από την κοινή αντιμετώπιση των προβλημάτων, όπως είναι η αγορά εφοδίων όσο και από την κοινή αξιοποίηση του προϊόντος όπως είναι η εμπορία και η μεταποίηση. Ο Συνεταιρισμός, είναι το μέσο εκείνο που μπορεί και πρέπει να μετατρέψει τη μικρή οικογενειακή εκμετάλλευση σε βιώσιμη, αποδοτική και ανταγωνιστική οικονομική μονάδα. Γι' αυτό και η πιο σημαντική φροντίδα μας είναι η ανάπτυξη του Συνεταιριστικού Κινήματος.

Εμείς πιστεύουμε στο Συνεταιριστικό Κίνημα και εδώ είναι η διαφοροποίησή μας. Πέρα από τους οικονομικούς λόγους που ανέφερα υπάρχει και ένας ευρύτερος λόγος πολιτικός.

Η ανάπτυξη της κοινωνίας μας πρέπει να πραγματοποιηθεί μέσα από σχήματα συλλογικής συνεργασίας, που περιορίζουν και κατ'αυτό το δυνατόν αποκλείουν την εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον άνθρωπο, την ιδιοποίηση από ιδιώτες του πλεονάσματος, που παράγεται χάρη στη συμβολή και προσπάθεια του κοινωνικού συνόλου, την αλλοτρίωση και καταπίεση του ατόμου. Ο Συνεταιρισμός είναι για μας ένα σχήμα οικονομικής συνεργασίας που επιτρέπει την αυτοδιαχείριση, την κοινή εκμετάλλευση και αξιοποίηση των παραγωγικών μέσων, τη διανομή της δημιουργούμενης αξίας από τη δουλειά των ανθρώπων σε ένα ευρύτερο αριθμό παραγωγών, επιτρέπει τη συνεργασία μεταξύ των παραγωγών, την κοινή και αλληλέγγυα αντιμετώπιση των προβλημάτων. Ο Συνεταιρισμός είναι ένα μέσο για το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας, για τη σοσιαλιστική διαμόρφωσή της.

Ο Συνεταιρισμός απέτυχε στο στόχο αυτό μέχρι σήμερα. Οι λόγοι της αποτυχίας είναι πολλοί:

Ο πρώτος λόγος, θα έλεγα, είναι ότι παρά τις προθέσεις όλων εκείνων που δημιούργησαν το Συνεταιριστικό Κίνημα στην Ελλάδα, το ίδιο το Συνεταιριστικό Κίνημα εργάστηκε σ'ένα πλαίσιο ιδεολογικό και οικονομικό, που το έβλεπε σαν οργάνωση αλληλεγγύης. Ο Συνεταιρισμός και οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις υπήρχαν όχι για να αναλάβουν να οργανώσουν την παραγωγή, εμπορία και μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων, όχι για να αποτελέσουν μ'άλλα λόγια τη ραχοκοκκαλιά πάνω στην οποία θα στηριζόταν η προσπάθεια των αγροτών να διοργανώσουν αυτοδιαχειριζόμενοι το δικό τους τομέα ζωής και ευθύνης. Υπήρχαν αντίθετα για να βελτιώσουν και να διορθώσουν τις όποιες δυσάρεστες επιπτώσεις είχε η οργάνωση του αγροτικού τομέα, μέ βάση τις αρχές της ελεύθερης ανάπτυξης επιχειρηματικής πρωτοβουλίας από κεφαλαιούχους. Μοχλός ανάπτυξης ήταν ο ιδιώτης κεφαλαιούχος. Ο Συνεταιρισμός ήταν, το δεικνύει για να στηριχθεί η αγροτική οικονομία και ο αγρότης, όπου οι κεφαλαιούχοι δεν εξασφάλιζαν μια ανεκτή τάξη πραγμάτων. Τα αποτελέσματα είναι γνωστά. Οι στρατιές των μεσαζόντων που μεσολαβούν μεταξύ του παραγωγού και του καταναλωτή των αγροτικών προϊόντων, η έλλειψη ανταγωνιστικότητας των περισσοτέρων προϊόντων μας, η ουσιαστική εξάρτηση της αγροτικής οικονομίας από το ξένο και ντόπιο κεφάλαιο σχετικά με τα γεωργικά εφόδια και τα μέσα αγροτικής παραγωγής, η έλλειψη σοβαρού προγραμματισμού της αγροτικής ανάπτυξης και κύρια η οικονομική καχεξία των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, είχαν σαν αποτέλεσμα τη μειονεκτική κοινωνική θέση του αγρότη.

Εμείς λοιπόν θέλουμε να βγάλουμε το Συνεταιρισμό από το ρόλο του κομπάρσου, του βοηθού, του αναγκαστικού διαχειριστή επιχειρήσεων, οι οποίες δεν έχουν μέλλον. Εμείς θέλουμε να τον κάνουμε πρωτεργάτη και πρωταγωνιστή της αγροτικής ανάπτυξης, της αναμόρφωσης της γεωργίας μας, του μέλλοντος του Έλληνα αγρότη. Και το σχέδιο αυτό Νόμου θέλει να βοηθήσει σ'αυτό το σκοπό.

Θα επισημάνω και μερικούς άλλους λόγους, που πρέπει να προσέξουμε, αν θέλουμε να δώσουμε σωστή κατεύθυνση στην ανάπτυξή μας.

Στο Συνεταιριστικό Κίνημα σήμερα υπάρχει πολυδιάσπαση. Σε κάθε νομό δρουν περισσότερες από μία Ενώσεις και σε 1.500 περίπου κοινότητες λειτουργούν περισσότεροι από ένας αγροτικοί Συνεταιρισμοί. Η μεγάλη πλειοψηφία των Συνεταιρισμών και Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών δεν αποτελούν ακόμη βιώσιμες οικονομικά μονάδες. Τις περισσότερες φορές δρουν ανταγωνιστικά μεταξύ τους (αναφέρομαι στον κακώς εννοούμενο ανταγωνισμό), και δεν έχουν κατορθώσει να εκμεταλλευτούν τα πλεονεκτήματα τα οποία έχει να επιδείξει η οργάνωση των αγροτών σε Συνεταιρισμούς σ' όλο τον κόσμο.

Εμείς θέλουμε να ξεπεράσουμε αυτό το στάδιο και πρώτα απ' όλα πρέπει να δημιουργήσουμε οικονομικά βιώσιμες συνεταιριστικές μονάδες. Και θέλω να τονίσω αυτό το σημείο: Ένας στόχος αυτού του Νόμου είναι η οικονομική βιωσιμότητα. Και η οικονομική βιωσιμότητα έχει δύο διαστάσεις. Πρώτον σημαίνει ότι ο Συνεταιρισμός μπορεί να διαθέτει τα προϊόντα του σ' ανταγωνιστικές τιμές. Για ίδια ποιότητα και ίδιες προδιαγραφές πρέπει να έχει χαμηλό κόστος παραγωγής σε σύγκριση με άλλους παραγωγούς και κυρίως να έχει χαμηλό κόστος παραγωγής σε σύγκριση με τις διεθνείς τιμές. Το δεύτερο σημαίνει ότι ο Συνεταιρισμός πρέπει να στοχεύει σε οικονομική αυτοδυναμία. Όπως είπε και ο Πρόεδρος πριν, πρέπει να ξεπεράσουμε τη νοοτροπία ότι χρειαζόμαστε επιδοτήσεις, φορολογικές απαλλαγές, καλύψεις ελλειμμάτων για να σταθούμε. Βεβαίως, για να σταθεί ο Συνεταιρισμός χρειάζεται στην αρχή μια βοήθεια, για να ξεκινήσει. Αλλά αφού ξεκινήσει τότε πρέπει να μπορεί να κατευθύνει μόνος τη δραστηριότητά του. Το Κράτος δίνει ήδη -και θα κυκλοφορήσουμε ένα φυλλάδιο να κατατοπιστούν όλοι πάνω σ' αυτό το θέμα- πολλές βοήθειες για να ξεκινήσει η οικονομική δραστηριότητα του Συνεταιρισμού. Σ' ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να φθάσουν και το 75% ή και παραπάνω των αναγκαίων κεφαλαίων. Αυτό είναι αρκετό, για να μπορέσουμε να βάλουμε τις βάσεις για μια οικονομικά βιώσιμη μονάδα. Ένα σημείο επίσης έχει σημασία, οι Συνεταιρισμοί με 20 εταίρους, οι Συνεταιρισμοί σ' ένα μικρό χωριό δεν μπορούν να ζήσουν. Ο Συνεταιρισμός χρειάζεται ένα ορισμένο μέγεθος, για να μπορεί να εκμεταλ-

λευτεί ορισμένες οικονομίες κλίματος. Γι' αυτό θα πρέπει να φροντίσουμε να ξεπεράσουμε τη νοοτροπία ότι εμείς οι 20 που είμαστε γνωστοί αρκούμε, δεν θέλουμε άλλους. Έτσι δεν θα μπορέσουμε να κάνουμε δυνατές συνεταιριστικές μονάδες. Ο Συνεταιρισμός σ' ένα τοπικό επίπεδο, όπου υπάρχει ίδια παραγωγή, πρέπει να συγκεντρώνει αυτή την παραγωγή, πρέπει να είναι μεγάλος δηλαδή, να είναι πέρα από το ένα χωριό, για να μπορεί να αξιοποιήσει την παρουσία περισσοτέρων, τα κεφάλαια περισσοτέρων, την παραγωγή περισσοτέρων.

Εδώ θέλω να τονίσω σχετικά με τη συζήτηση, η οποία γίνεται γύρω από το ύψος της συνεταιριστικής μερίδας, το ότι αν ορίστηκε στο σχέδιο Νόμου σε 30.000 δρχ. (ποσό που θα καταβληθεί βέβαια σ' ορισμένα χρόνια) αυτό οφείλεται στην επιδίωξη - που παρακαλώ να εξετάσετε στη συζήτησή σας - ακριβώς να υπάρχουν κεφάλαια, για να μπορέσει ο Συνεταιρισμός να κάνει σωστή δουλειά.

Ένα άλλο σημείο, το οποίο θέλω να τονίσω, είναι ότι ο Συνεταιρισμός στο σχέδιο αυτό Νόμου είναι Συνεταιρισμός προσώπων και όχι Συνεταιρισμός κεφαλαιούχων. Και τούτο γιατί πιστεύουμε ότι υπάρχουν ανισότητες στις ευκαιρίες ανάμεσα σε μικρούς και μεγάλους παραγωγούς, που μεταφράζεται σε ανισότητα εισοδήματος. Οι μεγάλοι παραγωγοί είναι πιο οργανωμένοι, διαθέτουν ανώτερα τεχνολογικά μέσα και όγκο παραγωγής, είναι σε θέση να αγοράζουν και να πωλούν με καλύτερους όρους. Αυτό οδηγεί σιγά-σιγά στην απορρόφηση των μικρών παραγωγών, εμείς δεν είμαστε υπέρ αυτής της βιαίας απορρόφησης, εμείς πιστεύουμε ότι πρέπει να μείνει ο πληθυσμός στην ύπαιθρο, πρέπει να αναπτυχθεί η ύπαιθρος και γι' αυτό χρειάζεται να δώσουμε προσοχή στα πρόσωπα και όχι στα κεφάλαια. Και ο πιο σωστός τρόπος για να έχουμε Συνεταιρισμό προσώπων και όχι κεφαλαίων είναι η αρχή που καθιέρωσε ο τελευταίος Νόμος της Κυβέρνησης και καθιερώνει και το νομοσχέδιο: ένας αγρότης - μία ψήφος.

Κάτι άλλο τώρα: Στο κείμενο του σχεδίου δεν αναφέρεται η έννοια του αγροτοβιομηχανικού Συνεταιρισμού. Πολλοί έσπευσαν, γιατί δεν εξέτασαν την ουσία, να συμπεράνουν ότι η Κυβέρνηση

εγκαταλείπει τον αγροτο-βιομηχανικό Συνεταιρισμό ως πρότυπο οργάνωσης. Αν διάβαζαν το σχέδιο Νόμου, το οποίο έχουμε δώσει στη δημοσιότητα με προσοχή, θα έβλεπαν ότι ισχύει εντελώς το αντίθετο. Στο σχέδιο Νόμου υπάρχουν όλες οι ρυθμίσεις, που θα επιτρέψουν στους σημερινούς Συνεταιρισμούς να αναπτυχθούν σε αγροτοβιομηχανικούς Συνεταιρισμούς, εφόσον το θελήσουν και υπάρχουν και οι οικονομικές προϋποθέσεις.

Το σχήμα του Συνεταιρισμού, που προβλέπει ο Νόμος επιτρέπει τη σύνδεση-της αγροτικής παραγωγής με την μεταποίηση και εμπορία, ώστε ο Συνεταιρισμός να επεξεργάζεται και να πωλεί τα προϊόντα που παράγουν τα μέλη του.

Επιτρέπει επίσης στο Συνεταιρισμό την ανάπτυξη δευτερευουσών οικονομικών δραστηριοτήτων που εξασφαλίζουν στους αγρότες απασχόληση, ^{και} εντός του χρόνου συγκομιδής και επεξεργασίας του προϊόντος. Ο Νόμος, απλά δεν καθιερώνει ειδικές ρυθμίσεις για τον αγροτοβιομηχανικό Συνεταιρισμό, γιατί πιστεύουμε ότι οι Συνεταιρισμοί, στο δημιουργούμενο πλαίσιο που τους παρέχει, θα πρέπει να είναι ελεύθεροι να δημιουργήσουν τις μορφές δραστηριότητας εκείνες που κρίνουν σκόπιμες, χωρίς καταναγκασμούς. Υπάρχουν όμως επαναλαμβάνω όλες οι προϋποθέσεις, ο κάθε Συνεταιρισμός να αναπτύξει δραστηριότητες και πέρα απ'αυτές που έχει σήμερα να αναπτύξει και βιομηχανικές και εμπορικές δραστηριότητες.

Το Συνεταιριστικό Κίνημα σε πολλές άλλες χώρες έχει διαμορφώσει ελεύθερα τη δομή του. Υπάρχουν και χώρες όπου δεν υπάρχει καν νόμος για τους Συνεταιρισμούς. Αυτό στη δικιά μας προσωπική αντίληψη είναι ο καλύτερος δρόμος. Όμως στη χώρα μας μέχρι σήμερα, χάρις στις επεμβάσεις του Κράτους, στη συνεχή επέμβαση της ΑΤΕ, έχει δημιουργηθεί μια απαράδεκτη κατάσταση πολυδιάσπασης, σύγχυσης, ένα μωσαϊκό ρυθμίσεων, στο οποίο λείπει οποιαδήποτε κατευθυντήρια γραμμή. Γι'αυτό, το σχέδιο νόμου προσπαθεί να δημιουργήσει μια ενιαία δομή. Ο λόγος είναι να απλοποιήσουμε, γιατί θα σας υπενθυμίσω με στοιχεία του 1981 τι υπάρχει σήμερα: Υπάρχουν 107 Ενώσεις πολλαπλών δραστηριοτήτων, αν και οι Νομοί είναι 52. Υπάρχουν 22 ειδικές Ενώσεις, 4 Ενώσεις ειδι-

κής Νομοθεσίας, 4 Κοινοπραξίες Ενώσεων, 11 Κεντρικές Ενώσεις, 7 Κοινοπραξίες Γεωργικών Συνεταιρισμών, 72 Εταιρίες του Εμπορικού Δικαίου, 10 Κοινοπραξίες του Ν.Δ.8374/58, 17 άτυπες Κοινοπραξίες συνεργασίας Σ.Ο. αμιγείς, με την ΑΤΕ, ή με τρίτους. Αυτό είναι το σημερινό σχήμα και όποιος ισχυρίζεται ότι εμείς δημιουργούμε νέα και πολύπλοκα σχήματα, αυτός παραπλανεί τον κόσμο. Το πολύπλοκο υπάρχει σήμερα. Εμείς θέλουμε να το αντικαταστήσουμε με μία ενιαία δομή: Ένας γενικός Αγροτικός Συνεταιρισμός σε κάθε μικρή περιφέρεια που να περιλαμβάνει ένα ή και περισσότερους Δήμους και Κοινότητες, μία μόνο Ένωση σε κάθε Νομό (και εδώ έχει επισημανθεί σωστά ότι υπάρχουν ορισμένα προβλήματα, μπορούμε να δούμε πώς θα αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα αυτά, ο στόχος όμως είναι να μην υπάρχει πολυδιάσπαση γιατί υπάρχουν και Νομοί όπου υπάρχουν 6 Ενώσεις, όπου η μία ανταγωνίζεται και αντιστρατεύεται την άλλη και αυτό είναι απαράδεκτο). Και μία Κεντρική Κλαδική Ένωση μετά, πάνω από την Ένωση, μία Κεντρική Κλαδική Ένωση σε επίπεδο επικράτειας για κάθε κλάδο παραγωγής ή βασικό προϊόν. Παράλληλα με αυτή τη δομή θα υπάρχουν οι Συνεταιριστικοί Οργανισμοί με διάρθρωση όμοια με την ΠΑΣΕΓΕΣ, για να επιβοηθήσουν το έργο και να συντονίσουν τις δραστηριότητες των αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων σε τομείς, οι οποίοι είναι απόλυτα απαραίτητοι για την ολοκλήρωση του Συνεταιριστικού Κινήματος και δεν μπορούν να ασκηθούν από τις ήδη υπάρχουσες Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Οι Συνεταιριστικοί Οργανισμοί αφορούν θέματα, όπως τα λιπάσματα, τα φυτοφάρμακα, τις εξαγωγές οι οποίες μπορεί να γίνουν, στη διακίνηση στο εσωτερικό, στις μεταφορές. Πάνω απ'όλο αυτό το σχήμα υπάρχει η ΠΑΣΕΓΕΣ, η οποία εκπροσωπεί το Κίνημα, συντονίζει και υποβοηθεί το έργο των Οργανώσεων-μελών της.

Δεν θέλω να επεισέλω σ'άλλες λεπτομέρειες γιατί θα το συζητήσετε εσείς το θέμα, θέλω να υπενθυμίσω ότι ο Νόμος αυτός προβλέπει ορισμένες σημαντικές αλλαγές, οι οποίες θα βοηθήσουν, πιστεύω, την εξέλιξη του Συνεταιριστικού Κινήματος. Τέτοιες είναι οι Ειδικές Συνελεύσεις, τόσο στο Συνεταιρισμό, όσο και στις Ενώσεις. Οι Ομάδες Κοινής Εκμετάλλευσης, οι οποίες μπορεί

να γίνουν για να ενώσουν περισσότεροι τη γη τους και τα κινή-
τά μέσα αγροτικής παραγωγής. Η κατάργηση του ελέγχου του Κρά-
τους και της Αγροτικής Τρόπεζας και η αντικατάσταση του ελέγ-
χου αυτού από ένα έλεγχο, ο οποίος θα γίνεται, μετά από πρόσ-
κληση των Συνεταιρισμών, από το Σώμα Ελεγκτών των Συνεταιρι-
σμών, που θα έχει η ΠΑΣΕΓΕΣ. Οι διαρρυθμίσεις, οι οποίες γί-
νονται για την εμπορία και μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων
από τις Ενώσεις, σκοπεύουν στο να μη δρα η Ένωση ανταγωνιστι-
κά προς τους πρωτοβάθμιους Συνεταιρισμούς ούτε προς τις Κεν-
τρικές Κλαδικές Οργανώσεις, αλλά να υπάρχει σ' όλο το σχήμα
προγραμματισμός και συντονισμός ενεργειών.

Ο Νόμος βέβαια αυτός, όπως παρουσιάζεται, προσπαθεί και
αυτό θέλω να το τονίσω εδώ, να μεταμορφώσει το υφιστάμενο σ'
ένα καινούργιο σχήμα. Ο Νόμος δεν εφαρμόζεται στο μηδέν, γιατί
δεν υπάρχει μηδέν σήμερα. Υπάρχει ένα Συνεταιριστικό Κίνημα,
με τα προτερήματα και τις αδυναμίες του και απ' αυτό το Συνε-
ταιριστικό Κίνημα πρέπει να ξεκινήσουμε. Γι' αυτό θέλω να τονί-
σω ότι η επιτυχία του Νομοσχεδίου, του Νόμου όταν γίνει Νόμος,
η ανάπτυξη των αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και η δη-
μιουργία των προϋποθέσεων εκείνων που θα δικαιώσουν την προσπά-
θειά μας για συνεταιριστικοποίηση της αγροτικής οικονομίας,
εξαρτάται και σε μεγάλο βαθμό από τους συνεταιριστές, από τους
ανθρώπους, όπως τόνισε και ο Πρόεδρος της ΠΑΣΕΓΕΣ προηγούμενα.

Οι Συνεταιριστικές Οργανώσεις πρέπει να πόρουν τέτοιες
πρωτοβουλίες ώστε, για παράδειγμα, να επιτευχθεί η συγκέντρωση
όλων των μικρών και αδυνάτων οικονομικών μονάδων (εταιριών,
κοινοπραξιών και κεντρικών ενώσεων) κάτω από τη διοίκηση των
δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων αγροτικών Συνεταιριστικών Ορ-
γανώσεων, έτσι που να ελαχιστοποιηθούν οι δυνατότητες ενός
κακώς εννοούμενου ανταγωνισμού.

Θα πρέπει και σεις μέσα από τις Αγροτικές Συνεταιριστικές
Οργανώσεις να προσπαθήσετε, όπως τόνισα στην αρχή, να δημιουρ-
γήσετε βιώσιμες συνεταιριστικές μονάδες, χρησιμοποιώντας τη
δομή του Νόμου, απλοποιώντας τις υφιστάμενες καταστάσεις και
εντάσσοντας το Συνεταιριστικό Κίνημα σε ίδια σχήματα, ώστε να
μπορεί να γίνει ο σωστός προγραμματισμός και συντονισμός.

Ο Νόμος είναι ένα πλαίσιο, ο νόμος θέτει μία βάση, ένα θεμέλιο. Απ' εκεί και πέρα υπάρχουν και πολλά προβλήματα, τα οποία πρέπει να λυθούν από σας χωρίς Νόμο. Ανέφερα ήδη προηγούμενα ένα, είναι ο συντονισμός, η συνένωση. Υπάρχουν όμως και άλλα.

Ένα μεγάλο πρόβλημα είναι το πρόβλημα της Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης. Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν είτε στο επίπεδο των στελεχών, τα οποία χρησιμοποιούν οι Συνεταιρισμοί, είτε στο επίπεδο των αιρετών-μελών των Διοικητικών Συμβουλίων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητικά μορφωμένοι, τεχνοκρατικά μορφωμένοι άνθρωποι, οι οποίοι θα βοηθήσουν τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις. Υπάρχουν αρκετοί, αλλά αυτοί δεν φθάνουν. Το ιδιωτικό εμπόριο και γενικά η ιδιωτική πρωτοβουλία διαθέτει περισσότερους -ας το πω έτσι- τεχνοκράτες για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα.

Πρέπει και εμείς να διαμορφώσουμε μέσα από το ίδιο το Συνεταιριστικό Κίνημα, τους ανθρώπους, οι οποίοι θα βοηθήσουν να λυθούν τα προβλήματα. Γι' αυτό χρειάζεται η συνεταιριστική εκπαίδευση. Ήδη με τον Πρόεδρο της ΠΑΣΕΓΕΣ, έχουμε κάνει διάφορες επαφές, για να προωθηθεί αυτό το θέμα της Συνεταιριστικής Εκπαίδευσης, και στα Υπουργεία σκεπτόμαστε να ενισχύσουμε την προσπάθεια, παραχωρώντας π.χ. κτίρια για να γίνουν σχολές, δίνοντας συμβουλές για το πού θα μπορούσε να απευθυνθεί η ΠΑΣΕΓΕΣ στην Πανεπιστημιακή Κοινότητα, για να εντάξει κάποτε η Πανεπιστημιακή Κοινότητα τέτοια πρόσωπα στην εκπαίδευση. Γενικά βοηθούμε με κάθε τρόπο για να αναπτύξουμε τη συνεταιριστική εκπαίδευση. Αυτός είναι ένας στόχος λοιπόν, που δεν μπορεί να ρυθμιστεί με το νόμο, αλλά είναι κάτι το οποίο θα πρέπει να επιδιώξετε εσείς.

Ένας άλλος τέτοιος στόχος είναι η πληροφόρηση. Σήμερα δεν υπάρχει αρκετή πληροφόρηση. Διαβάζουμε μερικές φορές στις εφημερίδες, για να πω και δω τον καημό μου, ότι π.χ. η τάδε Συνεταιριστική Οργάνωση διαμαρτύρεται ότι τα μέτρα για το καλαμπόκι δεν έχουν εξαγγελθεί ακόμα. Τα μέτρα έχουν εξαγγελθεί εδώ και 1 μήνα και αυτό οφείλεται βέβαια, και το δέχομαι, σε ελλείψεις

που υπάρχουν στον τομέα της διοίκησης. Πρέπει να τις διορθώσουμε. Οφείλεται όμως και σ'αρκιτό βαθμό σ'ελλείψεις που υπάρχουν στον τομέα της πληροφόρησης στο ίδιο το Συνεταιριστικό Κίνημα. Δεν έχει το Συνεταιριστικό Κίνημα συνηθίσει να αξιοποιεί τις δυνατότητες που του προσφέρει η Διοίκηση ή να σπρώχνει και να εξαναγκάζει, γιατί και αυτό χρειάζεται η Διοίκηση για να εξυπηρετεί, αλλά περιμένει κατά κάποιο τρόπο, ας μου επιτραπεί η έκφραση "να τούρθει μασημένη η τροφή". Πρέπει ν'αλλάξουμε αυτή τη νοοτροπία, πρέπει να αυξήσουμε τη δυνατότητα πληροφόρησης από τη Διοίκηση, αλλά πρέπει και το Συνεταιριστικό Κίνημα να φροντίσει για περισσότερη ενημέρωση και πληροφόρηση της αγροτιάς. Πρέπει το Συνεταιριστικό Κίνημα να γίνει πιο απαιτητικό απέναντι στη Διοίκηση, για να μπορέσει η Διοίκηση να δουλέψει καλύτερα, γιατί δε δουλεύει μονάχα με επιταγές από πάνω, χρειάζεται και πίεση από τα κάτω.

Ένα άλλο θέμα που πρέπει να προσέξουμε είναι, το τόνισα ήδη, ο προγραμματισμός, η συνεργασία και ο συντονισμός ενεργειών μεταξύ των συνεταιρισμών, γιατί σήμερα δεν υπάρχει σε ικανοποιητικό βαθμό. Αυτό οδηγεί στο να υπάρχει ανταγωνισμός, για τοπικούς λόγους, μεταξύ των Συνεταιρισμών, για προσωπικούς λόγους, ενώ δεν θα έπρεπε ανάμεσα σε Ενώσεις να υπάρχουν ανταγωνισμοί. Δεν θα έπρεπε π.χ.-και είναι εξοργιστικό- το Υπουργείο Γεωργίας ν'ασχολείται με διαφορές, τις οποίες έχει στην άλφα περιοχή ένας Συνεταιρισμός, που θέλει νά κάνει, σε αντίθεση με την Ένωση, συγκέντρωση και εμπορία λαδιού και να μη μπορούν να βρουν οι συνεταιριστές μεταξύ τους τη λύση. Δεν είναι δουλειά του Υπουργείου Γεωργίας να επεμβαίνει είτε στην Κρήτη, είτε στη Μακεδονία να εξομαλύνει τις διαφορές μεταξύ των επικεφαλής των Συνεταιρισμών. Αυτό είναι μια κατάσταση που δεν δεχόμαστε και δεν θα πρέπει να τη δέχεστε και σεις, πρέπει το Συνεταιριστικό Κίνημα μόνο του να ξεπερνά τις αντιθέσεις. Και μπορεί να ξεπερνά μόνο του τις αντιθέσεις αν λειτουργήσουν σωστά οι Συνεταιρισμοί και αν υπάρξει προγραμματισμός-συντονισμός. Και αυτό είναι το τελευταίο σημείο το οποίο θέλω να τονίσω. Είναι ότι: σίγουρα η ΠΑΣΕΓΕΣ πρέπει να παίξει

ένα καταλυτικό ρόλο στην προσπάθεια αυτή να υπάρξει μια κοινή κατεύθυνση.

Σήμερα έρχονται πολλοί Συνεταιρισμοί και λένε θέλουμε τούτο, θέλουμε εκείνο, θέλουμε το άλλο. Βεβαίως όλα πρέπει να γίνουν. Όλα όμως δεν μπορούν να γίνουν αμέσως. Όλα θα γίνουν σε κάποια χρονική εξέλιξη, και το Συνεταιριστικό Κίνημα θα πετύχει και μέσα απ' αυτό θα πετύχει και η Κυβέρνηση, γιατί στο Συνεταιριστικό Κίνημα η Κυβέρνηση θέτει τις ελπίδες της, εάν το ίδιο ξεκαθαρίσει το πρόγραμμα δράσης του, τους στόχους του. Θέλουμε να κάνουμε μεταποίηση, θέλουμε να κάνουμε εμπορία, Σε ποιους κλάδους θα αναπτύξουμε τη βιομηχανία; Όχι κάθε Ένωση και ένα εργοστάσιο για την επεξεργασία φρούτων σε κομπόστα. Ποιες Ενώσεις θα το κάνουν; Ποιές Ενώσεις μπορούν ν' αναλάβουν προβληματικές ιδιωτικές επιχειρήσεις μέσα στη διαδικασία, τη οποία γίνεται και προβλέπεται από το Νόμο, ώστε να πάρουν την επεξεργασία των προϊόντων; Ποιοί Συνεταιρισμοί θα κάνουν ελαιοτριβεία; Όχι κάθε πρωτοβάθμιος Συνεταιρισμός και ένα ελαιοτριβείο, γιατί δεν θα δουλέψουν τόσα ελαιοτριβεία.

Λοιπόν όλα αυτά πρέπει να καθίσετε οι ίδιοι σε κάθε Νομό, σε κάθε Ένωση, σε επίπεδο των Κεντρικών Ενώσεων, σε επίπεδο ΠΑΣΕΓΕΣ, να τα δείτε. Να τα ξεκαθαρίσετε, να συνεννοηθείτε μετά μαζί μας και να πείτε μετά εσείς "αυτό θέλουμε να επιδιώξετε να πραγματοποιήσετε για λογαριασμό μας". Και μεις θα βοηθήσουμε στην προσπάθεια αυτή. Υπάρχουν τομεακά προγράμματα στο Υπουργείο Γεωργίας για τους κύριους τομείς και τα δουλεύουμε για να τα εκσυγχρονίσουμε, να τα κάνουμε πιο αποτελεσματικά. Σ' αυτά τα τομεακά προγράμματα μπορεί να εντάξουμε τις προτάσεις σας. Αρκεί οι προτάσεις αυτές να είναι, όπως είπα, προγραμματισμένες, εφικτές, για να μπορέσουμε σύντομα να φθάσουμε σ' ένα αποτέλεσμα. Ένα τελευταίο σημείο σ' αυτό: Έχουν ήδη εγκριθεί πολλές, θα μπορούσα να πω πάρα πολλές επενδύσεις από Συνεταιρισμούς στον τομέα της μεταποίησης. Όπως έχουν εγκριθεί -το ξέρει και η ΚΥΔΕΠ- πολλές επενδύσεις στο θέμα των αποθηκευτικών χώρων. Ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου, ο κ. Παπαθανασίου, το παρακολουθεί από κοντά και το σπρώχνει.

Ποιά είναι όμως η διαπίστωσή μας; Τα εγκεκριμένα κονδύλια δεν απορροφώνται, ενώ έχουν εγκριθεί οι επενδύσεις. Υπάρχουν τα χρήματα. Οι Συνεταιρισμοί όμως δεν κάνουν τις απαραίτητες εργασίες για να απορροφήσουν τα χρήματα αυτά. Υπάρχουν βέβαια εξαιρέσεις, υπάρχουν Συνεταιρισμοί, οι οποίοι μέσα σ'ένα χρόνο έχουν στήσει εργοστάσια, αλλά είναι απαράδεκτο να υπάρχουν τα λεφτά και να μην τα παίρνουν. Γιατί, βεβαίως, η κριτική που θα γίνει σε μας και σε σας θα είναι τι στηρίζεστε στους Συνεταιρισμούς αφού αφήνουν και χάνονται τα χρήματα;

Ξέρω ότι σ'ορισμένη έκταση αυτό οφείλεται σε παλιότερες καταστάσεις. Το έχουμε δει στην ΚΥΔΕΠ, όπου υπήρχε μεγάλη καθυστέρηση. Έχειμπει μπροστά ένα καινούργιο πρόγραμμα για αποκέντρωση, ώστε να γίνουν τα SILO πιο γρήγορα. Αλλά σε κάθε Ένωση πρέπει να προχωρήσουμε την προσπάθεια για υποδομή, για απορρόφηση των πιστώσεων, για πραγματοποίηση επενδύσεων.

Μίλησα νομίζω αρκετά και κλείνοντας θέλω να τονίσω, ότι ο νέος Νόμος θα είναι ένα σημαντικό βήμα για να αναμορφώσουμε την ελληνική ύπαιθρο. Με το Νόμο αυτό θα υπάρχει το θεσμικό πλαίσιο, ώστε οι αγρότες να συνδέσουν το χωράφι με το εργοστάσιο, την εκμετάλλευση με το κατάστημα πώλησης μέσα από το Συνεταιρισμό. Θα υπάρχει το θεσμικό πλαίσιο για να πραγματοποιηθεί αυτό το οποίο είναι η επαγγελία της Κυβέρνησης: να πάρει ο παραγωγός την τύχη στα χέρια του. Αν το όραμα αυτό θα γίνει πραγματικότητα δεν εξαρτάται μόνο από το Νόμο. Εξαρτάται από την κοινή θέληση. Εμείς έχουμε τη βούληση να βοηθήσουμε, πρέπει και σεις οι Συνεταιρισμοί να παλέψετε σ'αυτή την κατεύθυνση.

Πιστεύω ότι η σκυτάλη βρίσκεται στα χέρια σας.

Ευχαριστώ.